UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2021/2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Blanka Radová

Možnosti a přínos vzdělávání v životě seniora s aspektem na kvalitu poskytované péče

Praha 2022

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jindra Stříbrská, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2021/2022

BACHELOR THESIS

Blanka Radová

Possibilities and contribution of education in the life of a senior to the quality of care provided

Prague 2022

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Jindra Stříbrská, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala v práci, řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

.....

V Praze dne 17.5.2022 Blanka Radová

Poděkování

Děkuji PhDr. Jindře Stříbrské, Ph.D. za její odborné vedení, cenné připomínky, vstřícnost a plnohodnotnou podporu, kterou mi poskytovala po celou dobu zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na popis sociální práce v oblasti formální a neformální péče o seniora. Význam a přínos vzdělávání pečujících na kvalitu seniorova života, vzdělávání seniorů samotných. Popisuje dostupné sociální služby poskytované pro seniory. Představí pracovníky přímé péče, sociálního pracovníka a povinné základní vzdělání pro pečující v sociálních službách. Uvede dostupné možnosti vzdělávání neformálních pečujících a seniorů. Bakalářskou práci tvoří dvě hlavní části, teoretická a praktická. Teoretická část obsahuje základní informace k tématu, popis a vysvětlení pojmů. Praktická část je zpracována kvalitativní formou, případové studie klientů a jejich rodin. Pro práci byly použity polostrukturované rozhovory. Cílem práce je popsat nabídku poskytovaných služeb, možnosti vzdělávání ve formální i neformální péči, seniora. Cílem výzkumu je zjistit vliv vzdělání na kvalitu poskytované péče v životě seniora.

Klíčová slova

Andragogika, domov pro seniory, formální a neformální péče, senior, sociální pracovník, sociální péče, sociální prevence, sociální služba, pracovník v sociálních službách, příspěvek na péči, zákon 108/2006 o sociálních službách.

Annotation

The bachelor thesis is focused on the description of social work in the field of formal and informal care for the elderly. The importance and contribution of education of caregivers to the quality of senior's life, education of seniors themselves. Describes available social services provided for seniors. It will introduce direct care workers, a social worker and compulsory basic education for caregivers in social services. Lists available educational options for informal carers and seniors. The bachelor thesis consists of two main parts, theoretical and practical. The theoretical part contains basic information on the topic, description and explanation of terms. The practical part is processed in qualitative form, case studies of clients and their families. Semi-structured interviews were used for the work. The aim of the work is to describe the offer of provided services, possibilities of education in formal and informal care, seniors. The aim of the research is to find out the influence of education on the quality of care provided in the life of a senior.

Keywords

Andragogy, home for the elderly, formal and informal care, senior, social worker, social care, social prevention, social service, worker in social services, care allowance, Act 108/2006 on social services.

OBSAH

ÚVOD **9**

TEORETICKÁ ČÁST **10**

1 FORMY SLUŽEB **10**

1.1 Neformální péče 12

1.2 Formální péče 13

1.3 Komunitní plánování v péči o seniory 14

2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH **16**

2.1 Vzdělávání dospělých 16

2.1.1 Historie vzdělávání dospělých 17

2.1.2 Typy vzdělávání 18

2.1.3 Efektivita a faktory vzdělávání 20

2.1.4 Typy a metody vzdělávání 21

2.2 Vzdělávání v sociální práci v organizacích 22

2.2.1 Vzdělávání v sociálních službách 22

2.2.2 Vzdělávání pracovníků přímé obslužné péče 22

2.2.3 Syndrom vyhoření a stres 25

2.2.4 Supervize a supervizor 26

2.2.5 Bálintovská skupina 26

2.2.6 Koučink 27

2.3 Neformální péče 28

Vzdělávání neformálních pečujících 29

2.3.1 Úřad práce – příspěvek na péči 30

3 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ **33**

PRAKTICKÁ ČÁST **38**

4 POPIS METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD **38**

4.1 Kvalitativní výzkum 38

4.2 Případová studie a polostrukturovaný rozhovor 38

4.3 Postup výzkumu 39

5 PŘÍPADOVÉ STUDIE **40**

5.1 Případová studie A 40

5.2 Případová studie B 42

5.3 Případová studie C 44

5.4 Příprava polostrukturovaného rozhovoru 45

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU **47**

6.1 Rozbor výzkumných otázek 47

7 DISKUZE **48**

ZÁVĚR **50**

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ **51**

SEZNAM ZKRATEK **55**

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ **56**

SEZNAM PŘÍLOH **57**

ÚVOD

Nedílnou součástí našich životů je proces stárnutí. V každé vývojové etapě života, dochází u člověka ke změnám nejen z hlediska fyzického, ale i psychického vývoje. Učením poznáváme jednotlivé životní procesy, které se mění dle věku a našich osobních postojů k životu, prožitými zkušenostmi. Každý jedinec se připravuje na stáří svým způsobem a s jedinečným osobním náhledem. Člověka ve společnosti v této vývojové fázi nazýváme seniorem.

Toto téma si autorka vybrala, jelikož je jí velmi blízké. Pracuje již druhým rokem, jako sociální pracovnice v domově pro seniory. Setkává se s formálním vzděláváním, problematikou vzdělávání sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách, ale také samotných seniorů. Řeší formální i neformální péči o své klienty. Neformální péčí je myšleno, kdy rodiny pečující o své nejbližší doma a nemají dostatek základních informací ohledně poskytující péče.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části autorka popisuje například dostupné sociální služby pro seniory, povinné vzdělávání pracovníků v sociálních službách, komunitní plánování nebo představí neformální péči, dostupné vzdělávání pro pečující a možnosti vzdělávání seniorů.

Praktická část je věnována výzkumnému šetření provedenému na základě kvalitativního výzkumu. Výzkum byl proveden pomocí případových studií a polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly vedeny s klienty zařízení DSML Mariánské Lázně, dále s pracovníky přímé péče tohoto zařízení a s rodinami pečujícími o své blízké. Cílem bakalářské práce je popsat nabídku poskytovaných služeb, možnosti vzdělávání ve formální i neformální péči o seniora. Cílem výzkumu, je zjistit vliv vzdělávání na kvalitu poskytované péče v životě seniora.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bakalářské práce definuje základní pojmy, které se vztahují k tématu.

1 FORMY SLUŽEB

Nedílnou součástí dnešní doby jsou sociální služby, odvětví potřebné v běžném životě. Sociální služby podle Matouška jsou:„ *Všechny služby, krátkodobě i dlouhodobě poskytované oprávněným uživatelům, jejichž cílem je zvýšení kvality klientova života, případně i ochrana zájmů společnosti. V evropských i v ČR je aktuální rozlišování mezi službami poskytovanými klientům (klientskými službami) a službami administrativními. Tento protiklad je používán na podporu snah o změnu tradičního, administrativního pojetí sociální práce (spočívajícího zejména v rozdělování dávek a rozhodování o náhradní rodinné péči) ve prospěch přímé práce s klienty, s jejich rodinami a skupinami a také s komunitami. S. s. jsou nyní v ČR definovány v zákoně o sociálních službách (z. 108/2006), v širším pojetí však s. s. spadají do řady rezortů státní správy, - registrace sociální služby, sociální péče, služby sociální prevence, sociální péče, standardy kvality sociálních služeb ".*[1]

Sociální služby se rozdělují na sociální prevenci a sociální péči a sociální poradenství. Služby sociální prevence, dle zákona o sociálních službách, napomáhají zabránit sociálnímu vyloučení osob, které jsou tímto ohroženy pro krizovou sociální situaci, životními návyky a způsobem života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí a ohrožení práv a oprávněných zájmů či trestnou činností jiné fyzické osoby.[2]

---

[1] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9., str. 203

[2] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252-4. str. 137

Základem je sociální poradenství, které rozdělujeme na základní a odborné. Základní poradenství slouží k získání všeobecných informací pro pečující a klienty. Základní poradenství jsou povinny poskytovat veškeré sociální služby, dle zákona o sociálních službách 106/2008 Sb., o sociálních službách. Odborné sociální poradenství je zaměřeno dle poskytované služby, pro klienty i pečující a je již odborně poskytováno konkrétně na danou skupinu klientů a jejich potřeb.[3]

Sociální péčí jsou myšleny sociální služby, které napomáhají klientovi, aby mohl být co nejdéle soběstačný a co nejdéle žil ve svém přirozeném prostředí. Pro klienty je to vhodná forma pomoci, pokud jsou sami dostatečně soběstační a zvládnou v kombinaci se sociální službou nadále žít doma. Mohou se aktivně zapojovat do života v běžné společnosti.[4]

Formy poskytování sociální služeb pro seniory dělíme na ambulantní, pobytové a terénní. Tyto služby se dělí podle způsobu poskytování služeb.

Terénní služby

Terénní služby jsou poskytované formou docházení pečujících ke klientům domů a v jejich přirozeném prostředí je jim poskytována péče. Tato služba může být poskytována klientům, kteří jsou schopni s dopomocí zvládat běžný život v oblasti hygieny, péče o domácnost, péči o zdraví, atd. Jedná se o služby Pečovatelské služby, Asistenční služby, Odlehčovací služby.[5]

Velmi výstižně pečovatelskou práci pro seniory charakterizovali němečtí kolegové. Terénní práce není snadné povolání. Péče o seniory není prací pro každého. Pečovatelé vstupují do domovů klientů, poskytují intimní hygienu, pro klienty tím dochází ke ztrátě soukromí. Tyto situace vyžadují velký stupeň profesionality.[6]

---

[3] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252, , str. 133

[4] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252, str. 134

[5] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252, str. 133

[6] *Pflegeberufe: Ausbildung in der Pflege* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.aubi-plus.de/berufe/thema/pflegeberufe-ausbildung-in-der- -37/

Ambulantní služby

Další formou služby pro seniory jsou ambulantní služby. Klienti přicházejí do zařízení, kde u nich celý den probíhají aktivizační programy a klient se odpoledne vrací do svého domova. Příkladem jsou Denní stacionáře a Denní centra.[7]

Pobytové služby

Poslední formou jsou pobytové služby, jedná se o zařízení, kde klienti žijí a je jim zde poskytovaná celková péče. Tito klienti, již nejsou schopni se sami o sebe postarat, ani s kombinací například pečovatelské služby a jsou odkázáni na dvacet čtyři hodinovou péči. Typem takovéhoto zařízení jsou domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, sociální služby poskytované ve zdravotnických zařízení lůžkové péče, dále (jen LDN).[8]

Klienty jsou lidé se sníženou soběstačností, která bývá zapříčiněna kombinací zdravotních problémů, dále nároků sociálního prostředí a také sociálními situacemi. Nejčastějšími zdravotními riziky jsou degenerativní onemocnění mozku, smyslová postižení, inkontinence, deprese, omezená pohyblivost. Většina těchto omezení působí na klienta velmi nepříznivě a vzájemnou kombinací působí na celkový psychický stav klienta. Péči dále dělíme na formální a neformální. Základním rozdílem je kdo péči poskytuje.[9]

1.1 Neformální péče

Jedná se o péči poskytovanou neprofesionálními osobami, většinou rodinnými příslušníky a osobami z blízkého okolí klienta. Neformální péče:„ *Neformální péče je péče poskytovaná osobě závislé na podpoře, pomoci a péči jejími blízkými rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými. Počet neformálních pečovatelů v České republice se odhaduje na 250 tisíc. Jiné prameny uvádějí až téměř 300 tis. osob.*

---

[7] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252, , str. 133

[8] *Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka.* Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252, str. 132-137

[9] HUDÁKOVÁ, Anna a Ľudmila MAJERNÍKOVÁ. *Kvalita života seniorů v kontextu ošetřovatelství*. Vydání třetí. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4772-9. str. 22

Polovinu osob pečujících tvoří osoba blízká. Téměř dvě třetiny dlouhodobé péče je u nás poskytováno ženami ve středním nebo raném důchodovém věku, mezi 35 a 64 rokem. Tato forma bezplatné péče je mimořádně důležitou součástí systému dlouhodobé péče, podle kvalifikovaných odhadů 70–90 % veškeré sociální a zdravotní dlouhodobé péče je poskytováno rodinnými příslušníky nebo jinými pečujícími. Neformální péče má významný jak ekonomický, tak společenský přínos. Zásadně přispívá k rodinné soudržnosti a mezigenerační solidaritě, v oblastech s vysokou mírou nezaměstnanosti může snižovat tlak na trhu práce" [10]

1.2 Formální péče

Formální péčí je myšleno poskytování profesionálních služeb klientovi pracovníky v sociálních službách, sociálními pracovníky a pracovníky přímé obslužné péče. Tito pracovníci, musí mít dle své pracovní pozice minimální vzdělání, které musí splňovat pro výkon své práce.[11]

Pracovník přímé obslužné péče

Dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, se jedná o pracovníka pracujícího v sociální službě, například v domově pro seniory, (dále DPS), nebo v domově se zvláštním režimem, (dále DZR). Poskytuje zde přímou péči klientům, v oblasti podávání stravy, poskytování hygieny, oblékání klienta, pomoc při doprovodu a dále také poskytování aktivizačních služeb. Podmínkou pro výkon tohoto povolání je trestní bezúhonnost a absolvované základní vzdělání odborné způsobilosti, takzvaný kvalifikační kurz. Tento kurz zprostředkovává úřad práce.[12]

---

[10] [online]. MPSV, 2017, 11.4.2017, **2017** [cit. 2022-02-14]. ISSN ISSN 2570-8481,. Dostupné z: https://socialnipolitika.eu/2017/04/pecujici-osoby-a-neformalni-pece-narodni-strategie-rozvoje-socialnich-sluzeb-2016-2025/

[11] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9. str. 151

[12] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9. str. 151

Sociální pracovník

Dle zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, se jedná o pracovníka s dosaženým vzděláním, minimálně na vyšší odborné škole, dosažením titulu DiS., nebo s vysokoškolským vzděláním s titulem Bc., nebo Mgr.. Základní náplní sociálního pracovníka je sociální šetření u klientů, revize, poskytování poradenství jednak základního i odborného, dle služby ve které pracuje. Poskytuje sociální prevenci, krizovou pomoc, pomoc při základních úkonech klienta, například na úřadech, vyplňování dokumentů. Dále se snaží zapojit rodinu klienta v komunikaci a péči, udržování jejich vztahů.[13]

Činnost sociálního pracovníka

Náplní sociálního pracovníka je:

- Administrativní práce.
- Sociální šetření a plánování nástupu klienta do zařízení.
- Spolupráce s rodinou.
- Plánování aktivit.
- Dohled na dodržování lidských práv.
- Psychosociální pomoc seniorům.
- Zajišťování programu kvality.
- atd.[14]

1.3 Komunitní plánování v péči o seniory

Součástí komunitního plánování je:

Analýza potřeb

- Demografie kraje, obce.
- Potřeby klientů.
- Dostupnost služby.

---

[13] MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9. str. 201

[14] MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0, str. 180

- Struktura potřeb klientů.

Zjištěním výsledků analýz, získáváme informace

- O potřebách obyvatel.
- O poskytovaných službách a jejich rozsahu a užitku.
- O možnostech zlepšení nabídky služeb.[15]

[15] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178548-2.str. 292

2 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

„Vzdělávání a výchova jsou úzce spjati s existencí člověka i společností, s nutností rozšiřovat a předávat získané zkušenosti a poznatky následující generaci. Dějiny vzdělávání jsou cestou ke svobodě a autonomii – individualizací člověka“ [16]

2.1 Vzdělávání dospělých

Andragogika (vzdělávání dospělých), je samostatná vědní disciplína zabývající se vzděláváním dospělých. Vzhledem k neustálým vývojovým změnám a nárokům na jedince i společnost, které ovlivňují firmy i stát v oblasti sociálních i hospodářských, je potřeba neustálých edukačních procesů ve společnosti. Vývoj společnosti je ovlivněn inovacemi, vývojem technologií. Tím se zvyšují nároky na jedince a na jeho vzdělán.[17]

Základní skupina andragogických subdisciplín

- Obecná andragogika.
- Metodologie andragogiky.
- Dějiny andragogiky.
- Komparativní andragogika.
- Andragogická didaktika.
- Gerontagogika.

Hraniční skupina andragogických subdisciplín

- Personální andragogika.
- Speciální andragogika.
- Sociální andragogika.
- Oborové andragogické didaktiky.[18]

---

[16] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7. str. 8

[17] VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9. str. 18

[18] VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9. str. 18 -1

2.1.1 Historie vzdělávání dospělých

Vzdělávání dospělých je disciplínou starou jako lidstvo. Pokud by nedocházelo ke vzdělávání lidí, nedocházelo by k postupným změnám ve společnosti a jejím rozvoji. V Egyptě například docházelo ke vzdělávání v takzvaných vědecko – učebních centrech. Zabývaly se výukou mravní, rozumovou a tělesnou. Později začaly směřovat výuku k praktičtějším disciplínám, jako bylo právo, náboženství, rétorika, vojenství. Přehodnotily výuku z hlediska praktičnosti a jejího využití v praxi, takzvaný Utilitarismus.[19]

Vzdělávání dospělých ve 20. století ve světě

Po první světové válce v roce 1926, Americká asociace pro vzdělávání dospělých přehodnotila a udělala výzkum společnosti v oblasti vzdělávání dospělých. V roce 1930 bylo založeno oddělení ke vzdělávání dospělých-vzdělavatelů. Došlo zde tedy ke vzdělávání profesionálů. Velký přínos mělo takzvané firemní vzdělávání, které zavedly firmy. Ovlivněno bylo druhou světovou válkou, která změnila sociální, kulturní a politický postoj. O to více dostalo vzdělávání dospělých svůj význam a smysl.[20]

Světové organizace

Vzdělávání dospělých podpořila také mezinárodní organizace Unesco, která v roce 1949 na konferenci v Dánsku, dala podnět ke světové spolupráci s cílem o umožnění a zpřístupnění vzdělávání pro všechny. V roce 1950 v Rakousku na Mondseminar se zabývala přístupem vzděláváním dospělých takto: *„S dospělým člověkem, který studuje, je třeba zacházet jinak, než se žákem, jestliže se svobodně, na základě své životní zkušenosti – jako dospělý – rozhodl dále vzdělávat. Na tomto základu má vychovatel dospělých naplánovat postup dalšího vzdělávání a má při sestavování vzdělávacího plánu vycházet ze skutečného zájmu a potřeb těch, kdo se vzdělávají. To prakticky znamená, že ve vzdělávání dospělých neexistuje jednostranný*

---

[19] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.str. 16-17

[20] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7 str. 19

vztah učitel-žák, učitel a žák jsou při vzdělávání dospělých na jedné rovině, jejich vztahy musí být – vzájemné přijímání a odevzdávání, jedna společná práce" [21]

Vzdělávání v Českých zemích

Jedním z důležitých ovlivnitelů ve vzdělávání v Čechách bylo národní obrození, příkladem je snaha o udržení a učení českého jazyka a české kultury. T.G.Masaryk založil pro sociálně slabé Dělnickou akademii. V meziválečném vývoji byl například velmi dobře propracovaný Baťův vzdělávací systém se svou teorií zvyšování kvalifikací u zaměstnanců. Po roce 1948 bylo vzdělávání i celá společnost podřízena Komunistické straně. V roce 1989, se struktury rozpadly a vše se podřídilo zákonům trhu, nabídce a poptávce.[22]

2.1.2 Typy vzdělávání

- Všeobecné.
- Odborné.
- Materiální.
- Formální.
- Neformální.
- Informální.

Všeobecné vzdělávání je naučení se základních znalostí pro každodenní život člověka.

Učíme se:

- Všeobecné znalosti.
- Dovednosti.
- Návyky.
- Společenské návyky.[23]

---

[21] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58- 7 str. 20

[22] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58- 7 str. 30

[23] KOHOUT, Karel. Základy obecné pedagogiky. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9. str. 47

Odborné vzdělávání je z důvodu zvyšování kvalifikace při výkonu své práce.

Učíme se:

- Dovednosti.
- Návyky.
- Znalosti.

Materiální vzdělávání je povinné vzdělávání, především dětí ve školkách a příprava jedince na život.

Učíme se:

- Rozvíjení osobnosti jedince.
- Naučení konkrétních znalostí pro život.

Formální vzdělávání je vzdělávání ve vzdělávacích institucích ve stanoveném čase, na různých typech škol.

Učíme se:

- Dle školského zákona.
- Dle vysokoškolského zákona.

Neformální vzdělávání je vzdělávání poskytované různými institucemi určené určitému okruhu studujících. Například podnikové vzdělávání, instituce vzdělávání dospělých, rekvalifikační kurzy, motivační kurzy. Nabízí možnost a rozšíření pracovních nabídek

Učíme se:

- Zvyšování kvalifikaci ve svém oboru.
- Zvyšování kvalifikace v jiném oboru.[24]

Informální vzdělávání je celoživotní vzdělávání, které se učíme během celého života bez organizované struktury. Může mít kladný i negativní vliv na jedince.

---

[24] KOHOUT, Karel. Základy obecné pedagogiky. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9. str. 47

Učíme se:

- Sledováním televize.
- Četbou novin.
- Od své rodiny, přátel.
- Prožitými zkušenostmi.[25]

2.1.3 Efektivita a faktory vzdělávání

Efektivitou vzdělávání myslíme přínos vzdělávání vzhledem k vynaloženým prostředkům.

Efektivitu dělíme:

- Pedagogickou
- Ekonomickou

Kritéria efektivnosti třídíme na:

Kvantitativní – množství prostudovaných témat.

Kvalitativní – sledování změn vědomí účastníků při praktickém uplatnění. Efektivitu zjišťujeme formou testů nebo průzkumu.

Vnitřní – sledujeme změny v kognitivním systému studujících, efektivita formou zkoušek a testů.

Vnější – porovnáváme změny jednání u skupin i jednotlivců pomocí různých výzkumů.[26]

Faktory vzdělávání

Nejdůležitějšími faktory vzdělávání jsou, jaký cíl vzdělání máme, co bude obsahem našeho vzdělávání. Aby docházelo ke smyslu vzdělávání, musí účastníci mít motivaci, ta je největším hnacím motorem pro všechny účastníky. Každý z nás, má jiné

---

[25] KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9.. str. 45

[26] KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9. str. 47

potřeby, hodnoty a důvody. Také množství dosaženého cíle, je pro každého z nás má jiné hranice a meze. V současnosti si dovoluji říct, že vzdělávání je povinností pro každého z nás. V jakémkoliv pracovním oboru, je potřeba získávat nové poznatky a díky rozvíjejícím se technologiím se to pro nás stává doslova povinností. Vzdělávání je tedy proces, vedoucí k uspokojování vlastních, či jiných potřeb.[27]

2.1.4 Typy a metody vzdělávání

Je několik druhů metod, kterými je vzdělávání poskytováno. Vzhledem k vývoji například Covid 19, musela být výuka ve všech oborech, školách, zařízeních přizpůsobena. Změnila a rozšířila se tím nabídka možností pro větší okruh zájemců o vzdělání, takzvanou distanční formou.[28]

Typy studia

- Distanční.
- Kombinované.
- Prezenční.
- Dálkové.
- Externí.

Metody studia

- Teoretické.
- Praktické.
- Dialogové.
- Ilustrativní.[29]

---

[27] ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy: 10. vydání*. Praha: Grada, 2007. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-1407-3. str. 462

[28] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.str.150-153

[29] PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.str.150-153

2.2 Vzdělávání v sociální práci v organizacích

Sociální práce je obor, který svou rozmanitostí a rozsahem práce ovlivňuje velkou skupinu společnosti. Je to nezbytná a velmi potřebná práce ve společnosti. Vzhledem k vývoji společnosti jsou důležité osobní postoje lidí a jejich změny vůči druhým osobám, skupině, nebo situacím. Sociální organizace jsou určeny k rozdělování úkolů, zajištění a poskytování služeb, dále slouží také jako informační a komunikační služby pro klienty, rodiny a pečující osoby. Z tohoto důvodu je vzdělávání v sociální oblasti velmi důležité k nastavení a přejímání rolí ve společnosti, tím zajištění péče o seniory, kteří se již nedokáží sami o sebe postarat. Přejímání rolí je vždy podmíněno kulturními, sociálními a rodinnými podmínkami ve společnosti.[30]

2.2.1 Vzdělávání v sociálních službách

To jaký má společnost vztah ke slabším členům společnosti, ukazuje na její vyspělost z hlediska hodnot i materiálnosti. Cílem sociálních služeb je zachování důstojnosti klienta v jeho životě a zachování práv v situacích, kdy není schopen se již sám rozhodovat a zároveň se o sebe plně postarat. V této chvíli přichází na řadu sociální služby s nabídkou pomoci. Základem sociálních služeb jsou standardy kvality, dle kterých se organizace řídí. Vytvořeny jsou na základě provozu jednotlivých organizací a vždy se přizpůsobuje individuálním potřebám klienta. Velmi důležitou součástí organizačního proto vzdělávání pečujících, aby péče pro seniora byla nastavena dle jeho potřeb.[31]

2.2.2 Vzdělávání pracovníků přímé obslužné péče

Ošetřovatelství je velmi náročnou profesí, založenou na přímé péči o seniory. Základním předpokladem ošetřovatele je šest aspektů ošetřovatelské způsobilosti:

---

[30] KERN, Hans, Christine MEHL, Hellfried NOLZ, Martin PETER a Regina WINTERSPERGER. *Přehled psychologie*. Vydání páté. Přeložil Magdalena VALÁŠKOVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0871-6. str. 266-267

[31] DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8. str. 23-25

- Ošetřovatelské péče.
- Komunikace.
- Kontrola.
- Profesionální růst.
- Kulturní.[32]

Základním vzděláním ošetřovatele je kurz v sociálních službách, který zprostředkovává úřad práce a splňuje požadavky Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, k výkonu povolání pracovníka v sociálních službách podle zákona č. 108/2006 Sb., sociální zákon.[33]

Obsah kurzu pracovníka v sociálních službách

- standardy kvality sociálních služeb
- základy komunikace, rozvoj komunikačních dovedností, asertivní komunikace
- úvod do psychologie, psychopatologie a somatologie
- základy ochrany zdraví
- etika výkonu činnosti pracovníka v sociálních službách
- základy prevence vzniku závislosti osob na sociální službě
- sociálně právní minimum[34]
- metody sociální práce
- základy péče o nemocné, základy hygieny

---

[32] HUDÁKOVÁ, Anna a Ľudmila MAJERNÍKOVÁ. *Kvalita života seniorů v kontextu ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4772-9. str. 15

[33] Zákon o sociálních službách - ČÁST DEVÁTÁ - PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ČINNOSTI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH Předpis č. 108/2006 Sb.: 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. *Https://www.podnikatel.cz* [online]. 2012, 1.2.2022 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialnich-sluzbach/f3011094/

[34] Zákon o sociálních službách - ČÁST DEVÁTÁ - PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ČINNOSTI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH Předpis č. 108/2006 Sb.: 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. *Https://www.podnikatel.cz* [online]. 2012, 1.2.2022 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialnich-sluzbach/f3011094

- aktivizační, vzdělávací a výchovné techniky, pedagogika volného času
- prevence týrání a zneužívání osob, kterým jsou poskytovány sociální služby
- základy výuky péče o domácnost
- odborná praxe
- krizová intervence
- úvod do problematiky zdravotního postižení
- restriktivní opatření

Základní požadavky na uchazeče:

- dovršení věku 18 let
- ukončené základní vzdělání
- bezúhonnost
- zdravotní způsobilost [35]

„Podmínku absolvování kvalifikačního kurzu podle odstavce 5 je třeba splnit do 18 měsíců ode dne nástupu zaměstnance do zaměstnání. Do doby splnění této podmínky vykonává zaměstnanec činnost pracovníka v sociálních službách pod dohledem odborně způsobilého pracovníka v sociálních službách“.[36]

Po ukončení kurzu je pracovník přímé obslužné péče oprávněn vykonávat svou profesi. Každý rok je pak povinen absolvovat 24 hodin vzdělávání, formou kurzů, přednášek v oblasti hygieny, individuálního plánování, aktivizace, přímé práce s klientem. Dále spolupracuje s metodikem, sociálním pracovníkem, adaptačním

---

[35] HALA, Lukáš. *Seduca vzdělávací agentura: KVALIFIKAČNÍ KURZ PRO PRACOVNÍKY V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH (REKVALIFIKAČNÍ)* [online]. 2012 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.seduca.cz/rekvalifikacni-kurzy/kvalifikacni-rekvalifikacni-kurz-pro-pracovniky-v-socialnich- sluzbach?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=pracovnik-soc-sluzby

[36] Zákon o sociálních službách - ČÁST DEVÁTÁ - PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ČINNOSTI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH Předpis č. 108/2006 Sb.: 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. *Https://www.podnikatel.cz* [online]. 2012, 1.2.2022 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialnich-sluzbach/f3011094/

pracovníkem. Výhodou sociálních zařízení je komplexnost služeb v zařízení, od zdravotní péče, pečovatelské, administrativní, kterou zařízení poskytují nepřetržitě hodin denně. Velkou výhodou jsou kompenzační pomůcky, které po zaškolení mohou využívat k usnadnění své práce. Důležitý je vždy osobní přístup pečujícího. Rozhodující je osobní zájem, jeho angažovanost, rozdělit je můžeme na: **Angažovaný pracovník**: s osobním zájmem, péče o klienta není jen pracovní úkon. **Neangažovaný pracovník**: pracuje stereotypně, pouze na základě pracovních povinností [37]

2.2.3 Syndrom vyhoření a stres

V sociální práci je součástí této profese velký stres. Velké množství klientů, s rozlišnými potřebami, nároky i povahami. Pro pečujícího je každodenní péče vyčerpávající fyzicky i psychicky.[38]

Syndrom vyhoření příznaky:

- Ztráta ideálů.
- Workaholismus.
- Špatná organizace času.
- Podrážděnost.
- Vyhýbání se klientovi.
- Alkoholismus.

Součástí vzdělávání pečující, je i prevence zvládání stresu. Nabízí se hned několik možností, pro předcházení syndromu vyhoření: **Životní styl**: změna životního stylu, aktivní přístup k životu, například formou odpočinku, aktivního pohybu. **Plán** - časové rozvržení práce, dodržování pracovní doby. **Správná výživa -** vyvážená strava. **Volný čas** - volný prostor pro koníčky, zájmy. **Spánek** – dostatek spánku.[39]

---

[37] KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Vydání osmé, v Portále sedmé. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1147-1.str. 16

[38] KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Vydání osmé, v Portále sedmé. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1147-1. str. 100

[39] KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Vydání osmé, v Portále sedmé. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1147-1. str. 100

2.2.4 Supervize a supervizor

Supervize je profesionální sezení s důrazem na rozvoj osobnosti pracovníka. Definovat by se dala, jako forma učení se zaměřením na rozvoj profesionálních dovedností. Supervize může být buď individuální, nebo skupinová. Během supervize dochází k popisování pracovníkem různých situací a na základě důvěry se se supervizorem pokouší o hledání možností a náhledu například na situaci a hledání možného řešení. Možností jsou i různé modelové situace, formou sehraného rozhovoru.[40]

Supervize jsou:

- **Idividuální** – supervizor a superevidovaný.
- **Skupinové** – supervizor a tým spolupracovníků.[41]

Supervizor

- *„Supervizoři ČIS jsou zkušení odborníci s vysokoškolským vzděláním humanitního směru nebo medicíny, mají minimálně 15 let praxe v pomáhajících profesích, zkušenost s dlouhodobým vedením lidí (vzdělávacího programu nebo týmu). Mají dokončený psychoterapeutický výcvik akreditovaný českou psychoterapeutickou společností. V rámci supervizního výcviku absolvují 140 hodin přímé výuky a dalších 400 hodin aktivit spojených se supervizním tématem. Celý výcvik je zakončen závěrečnými zkouškami za přítomnosti nezávislého pozorovatele ze zahraniční supervizní instituce, která je také součástí Evropské asociace pro supervizi a koučink“.*[42]

2.2.5 Bálintovská skupina

Jedná se o formu vzdělávání ve skupině, kdy jeden z účastníků přinese případ do skupiny, například chování svého klienta, prožitý zážitek s ním. Popíše ho a skupina svépomocí dle svých praktických nebo teoretických zkušeností, nabízí možná řešení. Je

---

[40] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2. str. 352

[41] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2. str. 352

[42] ČESKÝ INSTITUT PRO SUPERVIZI. *Kdo je supervizor* [online]. 2006 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.supervize.eu/supervizori/kdo-je-supervizor/

to takzvaná svépomocná skupina, která na základě zkušeností předává a vzdělává další účastníky ve skupině.[43]

Fáze Bálintovské skupiny

- Expozice případu – představení případu.
- Otázky- účastnící se ptají na doplňující otázky.
- Fantazie – účastníci si představují, jak by to mohlo vypadat.
- Praktické náměty k řešení – nabízejí různé náměty.
- Vyjádření protagonisty – co mu to přineslo, jaké náměty využije.

Výhodou je nestrannost účastníků a nabízí tím větší možnost řešení a nápadů.[44]

2.2.6 Koučink

Koučink slouží ke zlepšování dovedností, pomáhá pečujícím ke stanovení nových cílů, například u individuálního plánování. Podporuje pečující příklady a možnostmi zlepšení péče. Součástí je také nalezení řešení ke zlepšení klientovo situace. Probíhá formou komunikace s druhými lidmi a učí pečující, jak s klientem komunikovat. Další forma je praktický nácvik, kde dochází k výměně rolí kouč – koučovaný. Koučovaný dostává různé komunikační nástroje pro komunikaci s klientem.[45]

Co získá pečující na kurzu:

- Informace o koučování a jaké využívá principy.
- Pečující umí vytvořit cíl spolupráce s klientem tak, aby klient dokázal převzít odpovědnost za jeho naplňování.
- Zlepšení dovednosti individuálního plánování.
- Poznáte rozdíly mezi pomocí a kontrolou.
- Osvojení nástrojů používaný v koučovacím rozhovoru, například, vystoupení z role kouče, jak si zvýšit sebedůvěru.

---

[43] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2. str. 352

[44] MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2. str. 352

[45] *Základy koučování pro pracovníky (nejen) v pomáhajících profesích* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z:https://www.eshop.bfz.cz/skupina-kurzu/zaklady-koucovani-pro-pracovniky-nejen-v-pomahajicich-profesich

- Chápe co je reflexe a sebereflexe.[46]

Výhodou sociálních zařízení v ošetřovatelství v péči o seniora jsou: poskytuje podporu v základní péči fyziologických potřeb, zdravotnickou péči, pomáhá s vyřizováním základních úkonů na úřadech, podporuje klienta v soběstačnosti. Péče je zajištěna a rodina má s klientem více volného času na komunikaci a prožití zážitků. Vzděláváním pracovníků dochází ke zvyšování kvality v péči i přístupu ke klientovi. Nevýhodou jsou: dlouhé čekací doby pro umístění do těchto zřízení, nedostatečný počet lůžek pro klienty, nedostatek kvalifikovaného personálu, chybějící standardy. Velkou nevýhodou pro klienty se často stává přístup rodinných příslušníků, kteří po umístění klienta do zařízení, přenechávají veškerou péči na službě a přestávají komunikovat se svým blízkým. U klienta tím dochází k psychickým změnám, často vedoucím k zhoršení zdravotního stavu. Velmi těžká bývá také u některých klientů adaptace v zařízení. Do zařízení přicházejí po nátlaku rodiny, která již nezvládá péči a klient se musí podřídit. Pro takovéto klienty i pečující je velmi těžké období adaptačního procesu.[47]

2.3 Neformální péče

„ *Péči o seniora, lze na obecné rovině definovat jako opatrovnickou nebo podpůrná pomoc nebo službu, která je vykonávána pro štěstí a blahobyt starých osob, které z důvodu chronické, nebo duševní nemoci nebo nezpůsobilosti nemohou tyto činnosti samy vykonávat. Nejčastěji tuto péči vykonávají rodinní příslušníci. “.*[48]

Neformální pečující

Neformálními pečujícími jsou označovány osoby, které nejsou profesionály ve svém oboru. Jedná se o příslušníky rodin, známé, sousedy. Tito lidé začnou pomáhat, ve chvíli, kdy osoba přestává zvládat sama péči o sebe, potřebuje pomoc v oblastech

---

[46] *Základy koučování pro pracovníky (nejen) v pomáhajících profesích* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.eshop.bfz.cz/skupina-kurzu/zaklady-koucovani-pro-pracovniky-nejen-v-pomahajicich-profesich

[47] HUDÁKOVÁ, Anna a Ľudmila MAJERNÍKOVÁ. *Kvalita života seniorů v kontextu ošetřovatelství*. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4772-9.str.61

[48] DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8. str.50

hygieny, stravy, finanční podpory, domácích prací, vyžaduje společnost z důvodu osamělosti. Vždy záleží na intenzitě péče, kterou senior potřebuje. Dle soběstačnosti se odvíjí intenzita poskytované péče. Stává se závislým na péči ošetřujícího, který na sebe přebírá povinnost a odpovědnost za pečujícího. Pokud je intenzita péče nízká, jedná se například o nákup, úklid, většina neformálních pečujících ji zvládá dobře. S postupně narůstající intenzitou a navýšením objemu péče, se stává pečující součástí soukolí. Velmi často se jedná o pečující, kteří jsou zaměstnáni, mají své rodiny a péče o seniora v narůstajícím objemu je počátkem, který ho začne přivádět do stavu beznaděje a nekončícího kolotoče. Většina pečujících, nemá základní informace o péči, neví o možnostech pomoci sociálních služeb, kompenzačních pomůcek, finanční pomoci. Velmi často dochází u pečujících k syndromu vyhoření a poté, se díky nezvládání péče, jednak z psychického i fyzického hlediska dostávají do bezmocné situace, kdy jediným řešením je umístění klienta do pobytového zařízení.[49]

Vzdělávání neformálních pečujících

Jednou z možných variant vzdělávání pečujících je v praktické formě. Pečovatelská služba pracuje na základě smlouvy s klientem a je poskytována dle požadovaných úkonů, které se mohou během poskytování péče měnit. Podkladem je sociálního šetření, kdy sociální pracovník nastaví poskytování péče. Rodina dostane základní informace o péči a možnostech dostupných kompenzačních pomůcek. Během poskytování péče je názorně vysvětleno a ukázáno jejich využívání. Dále je ukázáno, jak fyzicky s klientem pracovat, například při hygieně. Praktické vzdělávání je nastaveno přímo na potřeby klienta a pečující mají možnost vyzkoušet si ihned získané informace v praxi pod dozorem pečovatelky. Cennými jsou pak informace získaných zkušenostmi pečovatelek.[50]

Neformální vzdělávání formou kurzů

Neformální vzdělávání je prováděno na základě potřeb jedinců, kteří se potřebují vzdělat v mimoškolní oblasti, nedostanou žádný doklad, certifikát o absolvování tohoto

---

[49] DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8. str. 51-53

[50] DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8. str. 172

vzdělání, důvodem, proč se účastní tohoto vzdělávání je získání potřebných informací, které využijí ve své životní situaci. Provozovateli těchto vzdělávání jsou většinou neziskové organizace, vzdělávací agentury, kulturní zařízení a jiné.[51]

Organizace ČAPS

Jedná se o Českou asociaci pečovatelské služby, sdružuje dvě stovky organizací terénní pečovatelské služby. Nabízí tyto služby:

- Prosazuje zájmy členů.
- Zastřešuje aktivity členů.
- Informuje širokou veřejnosti o pečovatelské službě.
- Je mediem pro komunikaci.[52]

Zprostředkovává projekt s názvem: Nejste na to sami, jedná se o podpůrné skupiny pečujících osob jako součást pečovatelských služeb. Projekt se zabývá propojením sdílené péče profesionálů a neformálních pečujících. Je nastaven na základě výukových modulů pro neformální pečující a testování organizací. Realizuje setkávání podpůrných skupin neformálních pečujících v organizaci pečovatelské služby. Cílem je zamezení sociálního vyloučení neformálních pečujících v oblasti nezaměstnanosti, chudoby a sociální izolace.[53]

2.3.1 Úřad práce – příspěvek na péči

Velkou pomocí nejen pro neformální pečující je příspěvek na péči, (dále jen PnP) „ *Příspěvek na péči upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Příspěvek na péči je určen lidem od jednoho roku věku, kteří kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu potřebují péči a pomoc při zvládání základních životních potřeb, kterých je celkem deset. Těmi jsou: mobilita, orientace, komunikace, stravování,*

---

[51] Neformální vzdělávání. *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1

[52] *ČAPS | Česká asociace pečovatelské služby* [online]. 2017 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.caps-os.cz/projekty-detail/projekt=15/

[53] *ČAPS | Česká asociace pečovatelské služby* [online]. 2017 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.caps-os.cz/projekty-detail/projekt=15/

oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost (nehodnotí se u dětí do 18 let). "[54]

Míra závislosti je stanovena na základě sociálního šetření úřadem práce a lékařské zprávy, kterou vystavuje praktický lékař. V případě, že klient je po celý měsíc ve zdravotnickém zařízení, zaniká nárok na pobírání příspěvku. Po návratu klienta do přirozeného prostředí dochází k obnově výplaty dávky.[55]

Příspěvek na péči se poskytuje ve čtyřech stupních závislosti:

I. Lehká závislost
II. Středně těžká závislost
III. Těžká závislost
IV. Úplná závislost[56]

Základní informace o poskytování příspěvku na péči poskytne každá sociální služba, úřad práce je zprostředkovatelem tohoto příspěvku. Žádost si podává klient vyžadující pomoc při péči o vlastní osobu. Základní podmínkou je mít poskytovatele pomoci. Pomoc při zvládání základních životních potřeb, které oprávněná osoba nezvládá, může poskytovat:

- Asistent sociální péče.
- Osoba blízká (manžel, rodič, sourozenec).
- Sociální služba.
- Dětský domov.
- Hospicové zařízení.
- Zařízení pro děti s okamžitou pomocí.[57]

---

[54] MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9. str. 40

[55] MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9. str. 40

[56] *Úřad práce ČR: Příspěvek na péči* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci1

[57] *Úřad práce ČR: Příspěvek na péči* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci1

Tabulka č. 1 Výše příspěvku na péči, osoby starší 18. let

Lehká závislost 1. stupeň	880 Kč
Středně těžká závislost 2.stupeň	4.400 Kč
Těžká závislost 3. stupeň	12.800 Kč
Úplná závislost 4. stupeň	19.200 Kč

Zdroj[58]

Výhodou neformální péče je jednoznačně domácí prostředí klienta. Jedná se o nejrozšířenější druh péče. Ve spolupráci s pečovatelskou službou a možností kurzů umožňující získání vzdělávání pro neformální pečující. Dále s možností využití finanční podpory v podobě příspěvku na péči, či dlouhodobého ošetřovného, je to nejvhodnější dostupná péče. Nevýhodou je velmi často vyhoření pečujících, kteří nezvládnou náročnost péče. Velkou roli zde hraje zplnomocňování pečujících a tím zvyšování jejich znalostí v péči. Pro rodinu je péče přínosem soudržnosti mezigeneračních vztahů. Velkým nedostatkem, je nedostatečná informovanost společnosti o možnostech v neformální péči a jejím vzdělávání. Klamné zdání je, že neformální péče nic nestojí, ale v mnoha případech to znamená pro pečující, odejít ze zaměstnání a starat se o seniora na plný úvazek, čímž se sníží jeho životní úroveň a ztrácí také svou hodnotu na trhu práce.[59]

[58] *Úřad práce ČR: Příspěvek na péči* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci1

[59] DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8. str. 162

3 VZDĚLÁVÁNÍ SENIORŮ

Jakékoliv změny ve společnosti ovlivňují postoj všech generací v naší společnosti. Pro seniory jsou to většinou změny přinášející stres. Jakákoliv změna a narušení jejich návyku a stereotypního chování je pro ně negativní životní zkušenost, se kterou se velmi těžko vyrovnávají. Formou vzdělávání u nich dochází k nacházení nových životních smyslů a postojů, spojených se změnou. Každé vzdělávání přináší do společnosti svůj přínos. U seniorů to bývá většinou nový smysl života.[60]

Faktory pozitivně ovlivňující sociální politiku

- Důstojné prožití života.
- Zájem společnosti o znevýhodněné skupiny ohrožené vyloučením.
- Nárůst informací v oborech zabývajícím se stářím.
- Větší sociální a zdravotnická úroveň.
- Zájem seniorů o vzdělávání a aktivní životní postoj.
- Zvyšující se počet seniorů s vyšším vzděláním.[61]

Vzdělávání seniorů má plnit tyto funkce

- Všeobecné získávání vědomostí.
- Kultivovanost prostřednictvím umění a kultury.
- Předcházení nemocí a udržování životní aktivity.
- Různé typy poradenství.[62]

U seniorů zvyšujeme tyto funkce

- Preventivní.
- Rehabilitační.
- Anticipační.
- Adaptační.

---

[60] PALÁN, Zdeněk a LANGER. *Základy andragogiky*. Praha. ISBN 978-80-86723-58-7. str. 64-65
[61] PALÁN, Zdeněk a LANGER. *Základy andragogiky*. Praha. ISBN 978-80-86723-58-7. str. 64-65
[62] PALÁN, Zdeněk a LANGER. *Základy andragogiky*. Praha. ISBN 978-80-86723-58-7. str. 64-65

- Kompenzační.
- Aktivizační.
- Relaxační.
- Mezigeneračního působení.
- Kultivační.[63]

Struktura potřeb

Dle Maslowa je základním prvkem struktura lidských potřeb. Pyramida Maslowových potřeb je v příloze bakalářské práce. Nižší potřeby (jako fyziologické, potřeba bezpečí), zajišťují fyziologické přežití, naopak vyšší potřeby (láska, úcta), jsou příčinou rozvoje osobnosti a duševní pohody. Pokud u člověka dochází k sebeaktualizaci, využívá svého potencionálu k vlastnímu rozvoji.[64]

Vzdělávání seniorů Univerzita třetího věku

„Univerzita třetího věku (U3V) je specifickým programem celoživotního vzdělávání zájmově orientovaným. Základním posláním U3V je otevření univerzitních zdrojů poznatků, vědomostí a dovedností osobám v postproduktivním věku a mezigenerační učení. Cílem těchto programů je poskytnout seniorům možnost, aby se kvalifikovaně a na univerzitní úrovni mohli systematicky seznamovat s nejnovějšími poznatky v oblasti vědy, historie, politiky, kultury apod. Důvod ke studiu v tomto věku spočívá především v radosti ze vzdělávání a ve snaze udržet si duševní svěžest“.[65]

Univerzita třetího věku je určena pro jedince i skupiny, kteří jsou v důchodovém věku. Jedná se o vzdělávání lidí s dosaženým středoškolským vzděláním. Cílem je

---

[63] PALÁN, Zdeněk a LANGER. *Základy andragogiky*. Praha. ISBN 978-80-86723-58-7. str. 64-65
[64] DRAPELA, Victor J. a Tomáš LANGER. *Přehled teorií osobnosti*. 6. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0040-6.str. 138
[65] *Centrum celoživotního vzdělávání Univerzita Karlova: Univerzita třetího věku* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://cczv.cuni.cz/CCZV-15.html

zapojení seniora do aktivního života, předcházení sociálnímu vyloučení a negativní dopad na jeho život.[66]

Vzdělávání formou terapie, aktivizační činnost s klientem

Jedním z možností ovlivňováním člověka je psychoterapie. Jedná se o proces, kterým působíme na psychiku člověka. Ve vztahu klienta a psychoterapeuta dochází k navázání vztahu, dochází v něm k záměrnému ovlivňování formou různých metod. Působením na člověka v oblastech myšlení a životních postojů.[67]

Typy psychoterapií

Psychoterapie má různé typy:

- Muzikoterapie.
- Arteterapie.
- Ergoterapie.
- Taneční a pohybová terapie.
- Terapie fotografií.

Muzikoterapie

Muzikoterapie je používaná v sociální a zdravotnické oblasti. Při práci s klientem dochází ke zlepšení tělesné kondice a sebevědomí klienta. Je důležité zjistit u klienta jeho oblíbený žánr.[68]

Arteterapie

Arteterapie využívá výtvarného umění. Základem je působení barev na psychiku člověka. Je to velice vhodná terapie pro klienty, kteří nejsou schopni se pohybovat,

---

[66] *Centrum celoživotního vzdělávání Univerzita Karlova: Univerzita třetího věku* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://cczv.cuni.cz/CCZV-15.html

[67] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. Str. 10

[68] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. str. 37- 38

mohou sedět u stolu a formou malby vyjádřit své pocity, čímž u klientů dochází k vyjádření emocí a uvolnění energií.[69]

Ergoterapie

Jedná se o terapii formou práce, kdy klientům je zadána práce, samozřejmě dle fyzických a psychických možností. Práce má za cíl obnovování ztracených funkcí. Dochází tedy k učení ztracených funkcí a jejich obnově. Například ručních dovedností, rozvoj kreativního myšlení, posilování sebevědomí.[70]

Taneční a pohybová terapie

Terapie formou pohybu je vhodná i pro klienty s lehkým pohybovým omezením. Dále pro lidi, kteří překypují hyperaktivitou, dochází tím u nich ke zklidnění. Možnosti v taneční terapii, jsou v práci s tělem, pohybem, prostorem a zároveň s vnímáním hudby zároveň. Dochází při ní k uvolnění i po smyslové stránce.[71]

Terapie fotografií

Fotografie, v zachycená v papírové či v dnešní době elektronické podobě dokáže navodit emoce u každého člověka. Mohou to být negativní i pozitivní stavy. U klientů dochází ke vzpomínkám a tím nutí k aktivitě svůj mozek. Vzpomínají, kdo na snímku je, kde byl pořízen. Vyvoláním vzpomínek dochází nejen vizuální částí, ale také čichem, samozřejmě v papírové podobě fotografií, tím dochází k navození nostalgie a vzpomínek u klienta.[72]

Vzdělávání klientů, ať už v sociálních službách, tak i v neformální péči, je velmi důležité. Dosahujeme tím u klientů větší motivace, chuti k další životní etapě, i když dochází k psychickým a fyzickým změnám. Právě vzdělávání, vyplněním volného času

---

[69] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. str.64-66

[70] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. str. 90 – 91

[71] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. str. 105-107

[72] STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2. str.

a zachování pocitu potřebnosti může být správnou cestou pro každého z nás. Je potřeba podporovat mezigenerační vztahy v rodinách a zachovávat k seniorům úctu.[73]

[73] *Www.mezi-seniory.cz* [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.mezi-seniory.cz/1-vzdelani-senioru

PRAKTICKÁ ČÁST

4 POPIS METODOLOGICKÉHO RÁMCE A METOD

Metodologická část práce představuje, jakým způsobem se postupovalo ve výzkumu. Používají se dva základní typy kvalitativní a kvantitativní. Pro výzkum v této práci byl zvolen kvalitativní výzkum.[74]

4.1 Kvalitativní výzkum

Výzkum je prováděn formou kontaktu s oslovenými jedinci. Výzkum probíhá formou případové studie, dotazníku, polostrukturovaným rozhovorem. Výhodou je delší spolupráce s jedincem s možností podrobného šetření. Kvalitativním výzkumem se snažíme výzkum zkoumat více do hloubky a sbíráme dostatek informací. Nejde o numerické šetření, ale o výzkum s jedincem a práce s ním, formou analýzy posbíraných podkladů pro výzkum práce.[75]

4.2 Případová studie a polostrukturovaný rozhovor

Pro bakalářskou práci byl zvolen kvalitativní výzkum na základě porovnání několika případových studií. V případové studii se snažíme zachytit komplexnost jednotlivého případu. Vycházíme z předpokladu, že na základě jedné studie můžeme porozumět i dalším. Důležitým způsobem sběru dat v kvalitativním výzkumu, je polostrukturovaný rozhovor. Myslíme tím, rozhovor, který je částečně řízený, výzkumník si předem připravil otázky na respondenty. Byly stanoveny oblasti, které musím po dokončení rozhovoru znát.[76]

---

[74] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str.52
[75] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str. 52
[76] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str. 104

4.3 Postup výzkumu

Výzkum je rozdělen do čtyř empirických fází: návrh plánu výzkumu, sběr dat, analýza dat a závěr výzkumu. Sběr dat byl realizován pomocí několika metod. Byly zpracovány informace ze sociálních šetření, dokumentů ze spisu klientů a poznámek z průběhu spolupráce. K doplnění a ucelení, byly použity polostrukturované rozhovory. Ve fázi analyzování a vyhodnocování dat, došlo k utváření jednotlivých případových studií. Závěr výzkumu obsahuje shrnutí získaných výsledků, k naplnění výzkumného cíle práce.[77]

Výzkumný soubor

Pro realizaci cíle výzkumné části bakalářské práce, byl soubor sestaven metodou záměrného výběru. Respondenti pocházejí z řad klientů Domova pro seniory v Mariánských Lázních a Pečovatelské služby Mariánské Lázně, se kterými autorka práce spolupracuje.[78]

Cíl výzkumu

Cílem bakalářské práce je popsat nabídku poskytovaných služeb, možnosti vzdělávání ve formální i neformální péči o seniora. Cílem výzkumu, je zjistit vliv vzdělávání, na kvalitu poskytované péče v životě seniora.[79]

Výzkumné otázky

Pro dosažení cíle výzkumu, byly zvoleny tři základní výzkumné otázky.

1. Jakým způsobem vaše vzdělávání ovlivnilo péči o seniora?

2. Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

3. Jaká je vaše motivace ke vzdělávání v oblasti péče o seniora?

---

[77] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str. 41
[78] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str. 41
[79] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2. str. 42

5 PŘÍPADOVÉ STUDIE

5.1 Případová studie A

Klient: pracovnice přímé obslužné péče v domově pro seniory

Pečující osoba: vykonává činnost jako pracovník přímé péče

Vzdělání: středoškolské

Vzdělání v sociální službě: kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách

Cílová skupina o které pečuje: senioři

Věk: 45 let

Specifikace klienta: vdaná

Délka spolupráce: 3 roky na této pozici

Popis metod, postup a způsob sběru dat: polostrukturovaný rozhovor

Osobní anamnéza:

Žena ve středním věku, vdaná, manžel, dvě dcery. Pracuje, jako pečovatelka přímé obslužné péče. V zařízení domova pro seniory na oddělení domova pro seniory pracuje třetím rokem. Vystudovala střední školu v oboru hotelnictví. Dříve pracovala jako recepční na hotelu, ale vzhledem k situaci Covid 19, byla nucena z důvodu uzavření hotelu hledat jinou práci. Na Úřadu práce ji byl nabídnut rekvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách. Kurz absolvovala 3 měsíce po nástupu do nového zaměstnání.

Popis spolupráce s klientem:

Z počátku, byla práce pečovatelky velmi těžká, popisuje žena. Nejtěžší bylo přivyknout těžké fyzické i psychické práci, kterou tato profese obnáší. Vzhledem k tomu, že do zaměstnání nastoupila ještě před začátkem kurzu, neměla žádní vzdělání v této oblasti. Jak sama uvádí, velmi těžké bylo naučit se najednou veškeré poskytované

úkony pro klienty, zároveň se učit administrativní část práce, nejtěžší bylo naučit se komunikaci se samotnými klienty. Rozlišnost povah jednotlivých klientů s různými požadavky na jejich péči a neznalost v oblasti péče, bylo dohromady velmi zátěžové. Vzpomíná na klientku, která jí z počátku v zařízení obvinila z odcizení finanční hotovosti. Jak dnes při vzpomínce na tuto situaci vzpomíná, měla v tuto chvíli chuť s touto prací skončit. Podporou se jí stala Balintovská metoda, kdy formou svépomocné skupiny ji pomohly ostatní pečující s vyrovnáním celé situace a svými zkušenostmi jí pomohly celou situaci vyřešit. Pokud by nedošlo k tomuto sezení, v této pracovní pozici by již nepracovala.

Jakým způsobem vás ovlivnilo vzdělávání v péči o seniora?

Po absolvování kvalifikačního kurz pro pracovníky v sociálních službách, získala základní informace v péči o klienta. Především v oblasti osobní hygieny, podávání stravy, získala základní znalosti ohledně přístupu ke klientovi z psychologického hlediska. Jak sama uvádí, před nástupem do sociální služby, by měli všichni pečující absolvovat tento kurz. Sama uvádí, že i po tříleté praxi, nezná všechny možnosti a situace v péči o klienty.

Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

Kvalita péče je vzhledem k poskytování služeb lidem velmi důležitá. Je velmi náročná po psychické stránce i fyzické. Díky vzdělávání získávám informace potřebné pro každodenní péči, nejen o klienty. Důležitou součástí naší práce je dodržovat psychohygienu, naučit se odlišovat své soukromí a pracovní činnost. Díky školení o syndromu vyhoření a pravidelné supervizi, jsem zvýšila pohybové aktivity ve svém volném čase a naučila se odpočívat. Také ke své profesi přistupuji s nadhledem při péči o klienty a dodržuji předepsané standardy a pracovní postupy.

Jaká je vaše motivace k dalšímu vzdělávání?

Vzhledem k zájmu o práci v sociálních službách, jsou díky povinnému vzdělávání ze zákona zajištěny různé kurzy z oblastí péče, přístupu ke klientovi a také aktivizační práce s klientem. Díky tomuto vzdělávání, se moje pracovní možnosti a kvalita mé práce zvyšuje a tím je pro klienta větší kvalifikovanost při péči o něj. Mám

samozřejmě i osobní zájem na zvyšování mé kvalifikace, z důvodu větších možností na pracovním trhu.

Závěr diagnostiky

Pracovnice přímé péče, je schopna po absolvování základního kurzu pracovníka v sociálních službách a dalšímu povinnému poskytovat odbornou péči seniorům. Důležitým zjištěním, je potřeba vzdělávání a zvyšování tím kvality poskytované péče.

5.2 Případová studie B

Klient: žena poskytující péči

Pečující osoba: vykonává péči jako neformální pečující

Vzdělání: vysokoškolské

Vzdělání v sociální službě: vlastní praktické vzdělávání, získané vlastní praxí a nápomoc ze strany pečovatelské služby,kurz pro pečující organizace ČAPS

Cílová skupina o které pečuje: senioři

Věk: 39 let

Specifikace klienta: vdaná

Délka spolupráce: 1 rok na této pozici

Popis metod, postup a způsob sběru dat: polostrukturovaný rozhovor, sociální šetření

Osobní anamnéza:

Vdaná žena s rodinou, manželem a 11 letým synem. Pracuje na manažerské pozici. Díly životní události, kdy její maminka po mozkové příhodě, zůstala upoutána na lůžko, musela změnit svůj denní harmonogram a jak sama říká, přehodnotit i životní hodnoty. Ze dne na den se stala pracující matkou a pečovatelkou.

Popis spolupráce s klientem:

Na začátku péče o maminku, byla plná nadšení a vůbec si nepřipouštěla jakékoliv jiné alternativy péče. Neměla v této oblasti žádné vzdělání ani zkušenosti. Po návratu maminky z nemocnice si zajistila dovolenou, zařídila základní věci, lékaře, inkontineční pomůcky, vařila, obstarávala s dopomocí manžela hygienu a poskytovala veškerou péči

Po měsíci intenzivní péče, jí začalo docházet, že dlouhodobá péče v kombinaci se zaměstnáním, není udržitelná. Po třech měsících došlo u ženy k syndromu vyhoření. Dostala se do péče psychologa a maminka musela být převezena na lůžka dlouhodobé péče, kde jí poskytovali dočasnou péči.

Jakým způsobem vás ovlivnilo vzdělávání v péči o seniora?

Po absolvování syndromu vyhoření, jsem začala přemýšlet nad celou situací jinýma očima. Pochopila jsem, že nejsem schopna zvládnout péči o maminku sama, bez další pomoci. Na základě informace získané na LDN, jsem oslovila pečovatelskou službu. Nastavením této služby a poskytováním základní péče, jsem získala nejen fyzickou pomoc v oblasti základní péče, ale také základní poradenství. Vyřízením příspěvku na péči jsem získala pomoc v podobě financí, které využívám na placení pečovatelské služby. Velkou pomocí byla nabídka sociální pracovnice ohledně kurzu neformálních pečujících organizace ČAPS. Dostalo se mi zde nejen vzdělání, ale také psychické podpory.

Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

Vzhledem k osobní zkušenosti péče bez jakéhokoliv vzdělání a neznalosti v této oblasti mohu říct, že vzdělávání je velmi důležité, pokud se jedná o kvalitu poskytování péče. Jednak po stránce poskytování základní péče, tak i v přístupu k člověku, po psychické stránce. Vzdělávání ulehčuje zvládání péče pečujícímu i seniorovi.

Jaká je vaše motivace k dalšímu vzdělávání?

Motivací mého dalšího vzdělávání je co nejdéle možné udržení maminčina současného stavu, který se díky péči stabilizoval a v kombinaci s pečovatelskou službou, zvládáme pokrytí péče v přirozeném prostředí. Mým cílem motivací je udržení maminky co nejdéle v přirozeném prostředí.

Závěr diagnostiky

Neformální péče v přirozeném prostředí je dle této studie možná, jednak podporou vzdělávání v péči o seniora a dále při doplnění pomoci formou pečovatelské péče. Tím se zvýší kvalita poskytované péče, u neformálního pečujícího nedojde k syndromu vyhoření a tím pádem kvalita péče je daleko větší a má příznivý vliv na život seniora a jeho možnost žít co nejdéle v přirozeném prostředí.

5.3 Případová studie C

Klient: žena sociální pracovnice

Pečující osoba: poskytující péči v sociálních službách

Vzdělání: vysokoškolské

Vzdělání v sociální službě: VOŠ, VŠ obor Andragogika

Cílová skupina o které pečuje: senioři

Věk: 47 let

Specifikace klienta: svobodná

Délka spolupráce: 20 let praxe v sociální oblasti

Popis metod, postup a způsob sběru dat: polostrukturovaný rozhovor

Osobní anamnéza:

Svobodná žena, s velkou praxí v oboru sociální práce se zkušenostmi z mnoha cílovými skupinami. Se seniory pracuje šestým rokem. Během svého působení v sociálních službách musela změnit cílovou skupinu z důvodu vyhoření. Jak sama říká, došlo u ní k naprostému nezájmu o klienta, pokles ve výkonu pracovní činnosti. V současné době je ve výpovědní lhůtě a připravuje se na odchod ze sociální služby. Důvodem je stres spojený s výkonem sociálního pracovníka a vyhoření s touto cílovou skupinou.

Jakým způsobem vás ovlivnilo vzdělávání v či o seniora?

Po zkušenosti s touto cílovou skupinou a získání během praxe praktických zkušeností, mohu zhodnotit, že je daleko snažší s klientem pracovat, pokud mám dostatek praktických zkušeností pro přímou péči. Pravidelným vzděláváním v oblasti sociální práce a mým získaným vzděláním na školách v sociální oblasti, mohu říct, že pro péči s cílovými skupinami je toto vzdělávání velmi důležité, pro práci s klientem. V osobní rovině mi přineslo nový náhled na život a měnící se potřeby člověka během vývojových fází života se změnou materiálních hodnot.

Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

Z osobní zkušenosti v praxi na pobytové i terénní službě, mohu zhodnotit kvalitu bez vzdělání, jak je poskytována a poté rozdíl při poskytování péče již kvalifikovaných pracovníků. Mají daleko větší náhled na celkovou situaci, jsou si jistější během poskytované péče v praxi.

Jaká je vaše motivace k dalšímu vzdělávání?

Motivace dalšího vzdělávání je v soukromé i profesionální rovině. Vzhledem k zájmu o vykonávání sociálního pracovníka v sociálních službách je další vzdělávání správnou motivací pro kvalitu poskytované péče. V osobní rovině, je pro mne motivací další vzdělávání z důvodu vysokého věku rodičů a získáváním dalšího vzdělání v péči o seniory, je pro mne jakousi přípravou na blízkou budoucnost.

Závěr diagnostiky

Sociální pracovnice s vysokoškolským vzděláním i dalším vzděláváním v sociálních službách a dlouholetou praxí poukazuje na důležitost vzdělávání a tím pádem na lepší kvalitu poskytované péče. Vzdělaný personál je schopen s daleko jiným přístupem a kvalitou péče provádět péči. Sám na sobě také může rozeznat syndrom vyhoření a odejít z dané služby dříve, než to bude mít vliv na kvalitu poskytované péče.

5.4 Příprava polostrukturovaného rozhovoru

Polostrukturovaný rozhovor, byl využit pro upřesnění požadavků jednotlivých případových studií. Má zvolené otázky, na které se dotazuje respondentů. Výhodou polostrukturovaného rozhovoru je možnost během hovoru se dostat i k jinému tématu, na které nejsou položeny otázky, respondent dostává větší prostor. Otázky by měly být otevřené, tak aby se na ně dalo odpovídat celou větou a ne ano či ne. Musí být kladeny srozumitelně a vzhledem k cílové skupině dostatečně nahlas.

Základní otázky polostrukturovaného rozhovoru:

1. Jste klientem domu s pečovatelskou službou nebo domova pro seniory?

2. Jste formální nebo neformální pečující osobou o seniora?

3. Jaký je váš věk (klienta, pečující).

4. Žije v sociálním zařízení?

5. Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

6. Ovlivnilo vzdělání váš přístup k péči?

7. Kdo vám poskytuje péči? (rodina, sociální služba, jiné).

8. Jaká je vaše motivace ke vzdělání v oblasti péče o seniora?

9. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání v sociální oblasti?

10. Pomohlo vám vzdělání v sociálních službách k zlepšení fyzických dovedností?

11. Máte dostatečnou informovanost o možnostech péče o seniora?

12. Kde jste získali potřebné informace o možném vzdělávání?

13. V jaké oblasti péče se vzděláváte?

14. Máte se zájem dále vzdělávat?

15. Jaký typ vzdělávání vám nejvíc pomáhá při vaší práci?

16. Pociťujete rozdíl v péči poskytovanou sociální službou a vaší rodinou? Pokud ano, popište prosím jaký.

17. Jaký rozdíl v poskytování péče vidíte před a po vzdělávání?

18. Je něco v oblasti péče, co byste potřebovali více vzdělávat?

19. Jakou formou vzdělávání upřednostňujete? (praktická, teoretická, jiná…).

20. Využily jste ke zvýšení vzdělání některou ze sociálních služeb?(Pokud ano, uveďte jakou).

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V této kapitole vyhodnotíme výsledky výzkumné části práce, na základě zpracovaných případových studií.

6.1 Rozbor výzkumných otázek

Jakým způsobem vaše vzdělávání ovlivnilo péči o seniora ?

Případové studie nám na tuto otázku odpověděly zcela jasně. Základní i další povinné vzdělávání v sociálních službách, péči je velkým přínosem v péči o seniory. Také v neformální péči, je pro pečující daleko jednodušší poskytování péče se znalostmi získanými buď praxí, poradenstvím, nebo formou kurzu například neziskových organizací. Získají daleko větší jistotu v poskytování péče a tím mohou poskytovat i větší kvalitu.

Jak chápete kvalitu v poskytování péče?

Kvalita poskytované péče je důležitou součástí poskytované péče. Odráží se na kvalitu života seniora a jeho dalším vývoji. Kvalita je získávána praxí a zvyšováním znalostí v oboru a samozřejmě individuálním přístupem jedince. Proto zájem na kvalitě poskytované péče je velmi důležitý. Je třeba podpořit vzděláváním nejen pracovníky v sociálních sužbách, ale také neformální pečující, kteří svou péčí nahrazují ústavní péči.

Jaká je vaše motivace ke vzdělávání v oblasti péče o seniora?

Ze studie vyplývá, že motivací k dalšímu vzdělávání může být zvýšení kvalifikace a možnost širšího uplatnění na trhu práce. Další motivací je soukromý zájem péče o blízkou osobu a udržení co nejdéle seniora v přirozeném prostředí. Dalším motivací je poskytování kvalitní péče pro klienty.

7 DISKUZE

V diskuzní části jsem se rozhodla pro srovnání na základě výzkumu bakalářské práce a dokumentu „Kvalita péče o seniory“, který vznikl v rámci projektu Modernizace a internacionalizace vybraných vzdělávacích mechanismů oblasti sociálních a zdravotních služeb od autorů Ing. Ondřeje Mátla a Mgr. Ireny Javůrkové. „ *V současné době v ČR neexistuje konsensus, co představuje kvalitní život seniorů. Zvlášť v praxi seniorů je pojetí této kvality velmi různé. Aby mohl poskytovatel nabízet kvalitní služby, je důležité dohodnout se a definovat kvalitu života. Je třeba mluvit o tom, co kvalita života znamená. Jak ji tedy měřit a přizpůsobovat jí poskytované služby. Nové politiky a legislativa (zákon o sociálních službách) mluví o sociálním začleňování a boji proti sociálnímu vyloučení. Ani zde není obecně jasné, co to v životě seniorů znamená“.* [80]

Na základě případových studií mohu souhlasit s výše uvedeným výrokem, jak můžeme v sociálních službách definovat kvalitu poskytované péče. Klienti mají různé fyzické a psychické potřeby a není tedy možné nastavit jednotnou kvalitu poskytované péče. Nejdůležitějším faktorem je zajištění péče, tím je myšleno zhodnocení potřeb a poté sledování spokojenosti klienta se službou. Neformální péče je z hlediska poskytování stále nejrozšířenější formou. Často je uplatňována v kombinaci s pečovatelskou službou. Vzdělávání neformálních pečujících je velmi důležité pro kvalitu péče a tím uspokojení základních potřeb seniorů. Vzhledem k nedostatku volných míst v pobytových zařízení, je toto vzdělávání nezbytné, pro další vývoj naší společnosti.

V sociálních službách je kvalita nastavena standardy péče. Pro poskytování základní péče je povinné minimální vzdělávání pro výkon této profese. Dalším aspektem pro kvalitu péče, je zájem, angažovanost a motivace samotných pracovníků. Motivací pro zvyšování kvalifikace může být osobní zájem, finanční ohodnocení nebo rozšíření kvalifikace a tím lepší uplatnění na trhu práce.

---

[80] MÁTL, Ondřej a Milena JABŮRKOVÁ. Kvalita péče o seniory: řízení kvality dlouhodobé péče v ČR : [výstupy z aplikovaného výzkumu]. Praha: Galén, c2007. ISBN978-80-7262-499-7. str.73

Sociální pracovník se vzdělává ve svém oboru, jelikož si uvědomuje, že pomocí nově získaných kompetencí ve svém oboru, může uspokojit potřeby více klientů. Poskytováním základního poradenství, odborného poradenství zvyšuje kvalifikaci pečujících a tím má vliv i na kvalitu poskytované péče. Zpětnou vazbou vypovídající o kvalitě pečujících může být například hodnocení poskytované péče klienty či rodinnými příslušníky. Výsledkem péče o klienta, by mělo být především uspokojení klientových potřeb a jeho spokojenosti.

Srovnáním z výše uvedeného textu a případových studií, lze soudit, že pracovníci v sociálních službách i neformální pečující, mají zájem o další vzdělávání a tím zvyšování kvality péče, kterou poskytují. Důležitým faktorem je však samotný náhled seniora, na to, co vlastně kvalitou v poskytované péči je. Důležitým nastavením péče je tedy individuální přístup ke klientovi, zjednodušení administrativy, dostatek vzdělávacích programů a podpora pečujících při jejich práci. Ať už je motivací k vzdělávání, zvýšení kvalifikace, osobní zájem, či podpora seniora v udržení jeho dosavadních schopností, je vždy nejdůležitější zájem, péči provést v co nejlepší dostupné kvalitě. Zjednodušeně můžeme říct, že zvyšováním kvalifikace, může pracovník podpořit a pomoci většímu počtu lidí.

ZÁVĚR

Bakalářská práce s názvem „Možnosti a přínos vzdělávání v životě seniora na kvalitu poskytované péče“ si stanovila cíl, popsat nabídku poskytovaných služeb, možnosti vzdělávání ve formální i neformální péči, seniora. Cílem výzkumu, bylo zjistit vliv vzdělání na kvalitu poskytované péče v životě seniora

Práce se skládá z teoretické a praktické části. Teoretická část byla zpracována na základě studie odborné literatury a internetových zdrojů. Tvořena je třemi kapitolami. V první kapitole představuje formy služeb pro seniory, nebo jejich možnosti poskytování péče. Druhá kapitola popisuje například vzdělávání dospělých, poskytující péči v sociálních službách, nebo vzdělávání neformálních pečujících. Popisuje také dostupné možnosti dalšího vzdělávání.

Praktická část bakalářské práce je vedena formou kvalitativního výzkumu, s případovými studiemi a polostrukturovanými rozhovory. Osloveni byli pracovníci v sociálních službách a neformální pečující. V diskuzní části bylo využito srovnání s dokumentem s názvem „Kvalita péče o seniory“. Na základě tohoto dokumentu a výsledku výzkumu, souhlasíme s přínosem vzdělávání na kvalitu péče. Důležité je však nastavení individuálních potřeb klienta a jeho požadavku na kvalitu péče. Profesní vzdělávání zvyšuje celkovou odbornost poskytované péče.

Na základě zpracování případových studií a polostrukturovaných rozhovorů, bylo dosaženo cíle bakalářské práce, se závěrem že zvyšování kompetencí vzděláváním pečujících, se zvyšuje kvalita poskytované péče.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy: 10. vydání*. Praha: Grada, 2007. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-1407-3

DRAGOMIRECKÁ, Eva. *Ti, kteří se starají: podpora neformální péče o seniory*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4598-8.

DRAPELA, Victor J. a Tomáš LANGER. *Přehled teorií osobnosti*. 6. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0040-6

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367040-2.

HUDÁKOVÁ, Anna a Ľudmila MAJERNÍKOVÁ. *Kvalita života seniorů v kontextu ošetřovatelství*. Vydání třetí. Praha: Grada, 2013. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4772-9.

KOHOUT, Karel. *Základy obecné pedagogiky*. Vyd. 2. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9..

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Vydání osmé, v Portále sedmé. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1147-1

Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci. 6., aktualiz. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015. ISBN 978-80-7452-106-5.

KERN, Hans, Christine MEHL, Hellfried NOLZ, Martin PETER a Regina WINTERSPERGER. *Přehled psychologie*. Vydání páté. Přeložil Magdalena VALÁŠKOVÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0871-6.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178548-2.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Vydání třetí. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1154-9.,

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0,

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-310-9

MÁTL, Ondřej a Milena JABŮRKOVÁ. *Kvalita péče o seniory: řízení kvality dlouhodobé péče v ČR : [výstupy z aplikovaného výzkumu]*. Praha: Galén, c2007. ISBN ISBN978-80-7262-499-7

PALÁN, Zdeněk a Tomáš LANGER. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008. ISBN 978-80-86723-58-7.

Sociální zabezpečení: státní sociální podpora, dávky pro osoby se zdravotním postižením, sociální služby, pomoc v hmotné nouzi, životní a existenční minimum: redakční uzávěrka. Ostrava: Sagit, [1993?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-252-4.

STEJSKALOVÁ, Marina. *Psychoterapie uměním*. Praha: Pressto Publishing, 2012. ISBN 978-80-905141-0-2

VETEŠKA, Jaroslav a Tereza VACÍNOVÁ. *Aktuální otázky vzdělávání dospělých: andragogika na prahu 21. století*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. ISBN 978-80-7452-012-9. str. 18 -19

Seznam zahraničních zdrojů

Pflegeberufe: Ausbildung in der Pflege [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.aubi-plus.de/berufe/thema/pflegeberufe-ausbildung-in-der- -37/

Seznam použitých internetových zdrojů

ČAPS | Česká asociace pečovatelské služby [online]. 2017 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.caps-os.cz/projekty-detail/projekt=15/

ČESKÝ INSTITUT PRO SUPERVIZI. *Kdo je supervizor* [online]. 2006 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.supervize.eu/supervizori/kdo-je-supervizor/

Centrum celoživotního vzdělávání Univerzita Karlova: Univerzita třetího věku [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://cczv.cuni.cz/CCZV-15.html

HALA, Lukáš. *Seduca vzdělávací agentura: KVALIFIKAČNÍ KURZ PRO PRACOVNÍKY V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH (REKVALIFIKAČNÍ)* [online]. 2012 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z:https://www.seduca.cz/rekvalifikacni-kurzy/kvalifikacni-rekvalifikacni-kurz-pro-pracovniky-v-socialnich-sluzbach?utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=pracovnik-soc-sluzby

MPSV, 2017, 11.4.2017, **2017** [cit. 2022-02-14]. ISSN ISSN 2570-8481,. Dostupné z: https://socialnipolitika.eu/2017/04/pecujici-osoby-a-neformalni-pece-narodni-strategie-rozvoje-socialnich-sluzeb [online]-2016-2025/

Neformální vzdělávání. *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.msmt.cz/mladez/neformalni-vzdelavani-1

Úřad práce ČR: Příspěvek na péči [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci1

Zákon o sociálních službách - ČÁST DEVÁTÁ - PŘEDPOKLADY PRO VÝKON ČINNOSTI V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH Předpis č. 108/2006 Sb.: 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. *Https://www.podnikatel.cz* [online]. 2012, 1.2.2022 [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: https://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-o-socialnich-sluzbach/f3011094/

Základy koučování pro pracovníky (nejen) v pomáhajících profesích [online]. 2022 [cit. 2022-03-05].Dostupnéz:https://www.eshop.bfz.cz/skupina-kurzu/zaklady-koucovani-pro-pracovniky-nejen-v-pomahajicich-profesich

Www.mezi-seniory.cz [online]. [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://www.mezi-seniory.cz/1-vzdelani-senioru

SEZNAM ZKRATEK

PNP- příspěvek na péči

ČAPS- Česká asociace poskytovatelů pečovatelských služeb

DPS_- domov pro seniory

DZR- domov se zvláštním režimem

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: Výše příspěvku na péči, osoby starší 18. let 32

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Fotografie I

Příloha B - Fotografie …….…… II

Příloha A – Obrázky

Obr. 1 Maslowova pyramida

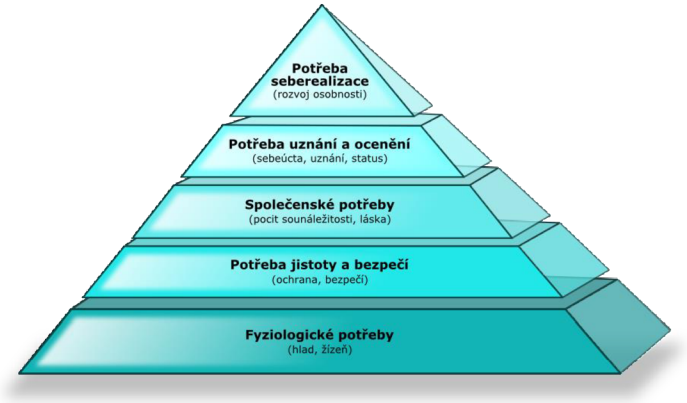

Zdroj [81]

Obr. 2 Pokoj v zařízení domova pro seniory

Zdroj: Blanka Radová 2021

[81] Lidské potřeby. Www.halek.info. [online]. 2022 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: https://halek.info/prezentace/marketing-cviceni7/mcvp7-print.php?projection

Příloha B – Obrázky

Obr.3 Zařízení domova pro seniory

Zdroj: Blanka Radová 2022

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Blanka Radová

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Možnosti a přínos vzdělávání v životě seniora na kvalitu poskytované péče

Rok: 2022

Počet stran textu bez příloh: 43

Celkový počet stran příloh: 2

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 11

Vedoucí práce: PhDr. Jindra Stříbrská, Ph.D.